

**QUESTIONNAIRE
AND
ANSWERS**

**Constitutional Justice:
Functions and relationship with the other public authorities**

I. – The Constitutional Court's relationship to Parliament and Government

1. The role of Parliament (as the case may be, of the Government) in the procedure for appointing judges to the constitutional court. Once appointed, can judges of the constitutional court be revoked by that same authority? What could be the grounds / reasons for such revocation?

Norge har ikke en egen konstitusjonsdomstol. De ordinære domstolene, med Høyesterett som siste instans, har kompetanse til å overprøve grunnlovsmessigheten av lovgivning vedtatt av det norske parlamentet og forvaltningsavgjørelser. Parlamentet deltar ikke oppnevningen av dommere.

Dommere oppnevnes av Kongen i statsråd. I 2002 ble det opprettet et uavhengig innstillingsråd. Innstillingsrådet er sammensatt av tre dommere, en advokat, en jurist ansatt i det offentlige og to medlemmer som ikke er jurister. Kongen i statsråd oppnevner medlemmene i Innstillingsrådet for en periode på fire år. Domstoladministrasjonen annonserer ledige dommerembeter. Innstillingsrådet vurderer søkerens kvalifikasjoner og innhenter relevante opplysninger om søkerne, herunder sjekker referanser og gjennomfører intervju med søkerne. Det avholdes ikke offentlig høring som ledd i tilsettingsprosessen. Innstillingsrådet skal normalt innstille tre kvalifiserte søkere. Innstillingen skal begrunnes. Den trenger ikke være enstemmig. Domstolsleder i den aktuelle domstol i første og annen instans avgir en skriftlig uttalelse til Innstillingsrådet. Høyesterettsjustitiarius gir sin anbefaling til justisministeren. Innstillingsrådets innstilling har stor vekt ved avgjørelsen i statsråd. Regjeringen kan som utgangspunkt ikke velge en søker som ikke er innstilt som en av de tre best kvalifiserte av Innstillingsrådet. Regjeringen utnevner normalt den som er innstilt som nummer en av Innstillingsrådet. Innstillingsrådets innstilling er offentlig, men ikke rådets begrunnelse. Høyesterettsjustitiarius anbefaling er offentlig både i rangering og begrunnelse.

Dersom en dommer har opptrådt på en måte som gjør vedkommende uskikket til å være dommer, så kan det i Statsråd besluttes å anlegge avskjedssak. Det er da opp til domstolen å avgjøre om det er tilstrekkelig grunn til å avskjedige vedkommende. En Høyesterettsdommer kan bare avskjediges gjennom Riksrett.

2. To what extent is the constitutional court financially autonomous – in the setting up and administration of its own expenditure budget?

Norges Høyesterett vedtar ikke sitt eget budsjett. Høyesterett presenterer et budsjettforslag til Domstoladministrasjonen, som er et uavhengig forvaltningsorgan. Domstoladministrasjonen fremmer budsjettforslag for domstolene til Justisdepartementet. Departementet fremmer budsjettforslag for parlamentet for godkjenning som en del av Statsbudsjettet. Høyesteretts budsjett er uavhengig av de lavere domstolenes budsjett og behandles separat.

3. Is it customary or possible that Parliament amends the law on the organization and functioning of the constitutional court, yet without any consultation with the court itself?

Parlamentet kan supplere eller endre lovverket som gjelder Høyesteretts organisering og arbeid. Dette gjøres på bakgrunn av lovforslag fra Justisdepartementet. Som en del av den ordinære lovgivningsprosessen sendes lovforslag ut på offentlig høring. Berørte institusjoner blir særskilt invitert til å avgi høringsuttalelse før forslaget oversendes til parlamentet. Forslag om endringer i lovgivningen som gjelder Høyesteretts virksomhet er ofte initiert av Høyesterett selv. Noen grunnleggende prinsipper er imidlertid nedfelt i Grunnloven eller har status som konstitusjonell sedvanerett. Slike prinsipper kan bare oppheves eller endres etter reglene om endring av Grunnloven.

4. Is the constitutional court vested with review powers as to the constitutionality of Regulations/Standing Orders of Parliament and, respectively, Government?

De alminnelige domstolene, med Høyesterett som siste instans, kan prøve grunnlovsmessigheten av lover og forvaltningsvedtak.

5. Constitutionality review: specify types / categories of legal acts in regard of which such review is conducted.

Domstolene kan prøve grunnlovsmessigheten av lovgivning og forvaltningsvedtak. Overprøvingen er begrenset til og del av den ordinære behandlingen av en sivil tvist eller straffesak, dersom spørsmålet oppstår i den aktuelle saken. Grunnlovsmessigheten prøves således ikke in abstracto. Et eller flere parlamentsmedlemmer kan altså ikke forelegge domstolene spørsmål om en lovs grunnlovsmessighet på generelt grunnlag. Prøvingsretten omfatter også overprøving av forskrifter gitt av forvaltningen med hjemmel i delegasjonslovgivning. Overprøvingen av forvaltningen er i praksis viktigere enn prøvingen av lovgivningen som følge av økt fullmaktslovgivning og økningen i offentlig forvaltning. Dersom forvaltningens kompetanse er angitt gjennom vage og skjønsmessige kriterier, har Høyesterett begrenset overprøvingen til å prøve om skjønn som er utøvd ligger innenfor lovens ramme, at saksbehandlingsregler er fulgt og at skjønnsutøvelsen er forsvarlig. Retten kan også prøve om vedtaket bygger på riktig faktum. I Høyesteretts

praksis er prøvingsretten utvidet til også å prøve om lovgivning eller forvaltningsvedtak er i strid med menneskerettighetskonvensjoner som Norge er bundet av, særlig den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Konvensjonen er inkorporert i norsk rett gjennom Menneskerettighetsloven av 1999, og går ved motstrid foran annen lovgivning.

6. a) Parliament and Government, as the case may be, will proceed without delay to amending the law (or another act declared unconstitutional) in order to bring such into accord with the Constitution, following the constitutional court's decision. If so, what is the term established in that sense? Is there also any special procedure? If not, specify alternatives. Give examples.

Parlamentet vil oppheve, supplere eller endre loven for å bringe den i overensstemmelse med Grunnloven, basert på forslag fra Regjeringen utformet med bakgrunn i Høyesteretts avgjørelse. Høyesterett angir ikke eksplisitt i sin avgjørelse hvilke endringer som må gjøres, og det er ikke alltid klart hvordan loven må endres. Dette spørsmålet er også ofte gjenstand for stor politisk debatt. Dommen er bare direkte bindende for partene i saken og angir kun løsningen på den konkrete tvisten. Lavere domstoler og offentlige myndigheter vil imidlertid uten unntak rette seg etter Høyesteretts syn på grunnlovsmessigheten og andre lovtolkningsspørsmål. Således vil en bestemmelse som Høyesterett har funnet er i strid med Grunnloven ikke bli anvendt etter at dommen er avsagt.

6. b) Parliament can invalidate the constitutional court's decision: specify conditions.

Nei.

7. Are there any institutionalized cooperation mechanisms between the Constitutional Court and other bodies? If so, what is the nature of these contacts / what functions and powers shall be exerted on both sides?

I henhold til Grunnloven kan parlamentet innhente Høyesteretts vurdering av lovspørsmål, men denne adgangen har kun blitt benyttet i svært begrenset utstrekning. Den ble sist benyttet i 1946.

Lovforslag blir alltid sendt ut på offentlig høring, med særskilt invitasjon til berørte institusjoner og relevante rettsinstanser, herunder Høyesterett. Høyesterett kan uttale seg i alle saker som er sendt på høring, men uttaler seg normalt kun i saker som direkte berører Høyesteretts arbeid.

II. – Resolution of organic litigations by the Constitutional Court

1. What are the characteristic traits of the contents of organic litigations (legal disputes of a constitutional nature between public authorities)?

I norsk rett er det ingen prosedyre for å løse uenighet om grunnlovsspørsmål mellom offentlige myndigheter. Domstolen behandler grunnlovsspørsmål i den ordinære saksbehandlingen i den utstrekning dette er relevant. Minst en av partene, og av og til

begge, vil være private. Justisdepartementet har imidlertid rett til å intervenere i saker der det oppstår grunnlovsspørsmål.

2. Specify whether the constitutional court is competent to resolve such litigation.

-se spørsmål II 1).

3. Which public authorities may be involved in such disputes?

-se spørsmål II 1).

4. Legal acts, facts or actions which may give rise to such litigations: do they relate only to disputes on competence, or do they also involve cases when a public authority challenges the constitutionality of an act issued by another public authority? Whether your constitutional court has adjudicated upon such disputes; please give examples.

-se spørsmål II 1).

5. Who is entitled to submit proceedings before the constitutional court for the adjudication of such disputes?

-se spørsmål II 1).

6. What procedure is applicable for the adjudication of such dispute?

-se spørsmål II 1).

7. What choices are there open for the constitutional court in making its decision (judgment). Examples.

-se spørsmål II 1).

8. Ways and means for implementing the constitutional court's decision: actions taken by the public authorities concerned afterwards. Examples.

-se spørsmål II 1).

III. – Enforcement of constitutional courts' decisions

1. The Constitutional Court's decisions are:

a) final;

b) subject to appeal; if so, please specify which legal entities/subjects are entitled to lodge appeal, the deadlines and procedure;

c) binding *erga omnes*;

d) binding *inter partes litigantes*.

Høyesteretts avgjørelser er endelig og bindende mellom partene. Lavere domstoler og offentlige myndigheter vil imidlertid følge Høyesteretts syn på grunnlovsspørsmål og andre lovtolkningsspørsmål. En bestemmelse som Høyesterett har funnet grunnlovsstridig vil således ikke bli anvendt.

2. As from publication of the decision in the Official Gazette/Journal, the legal text declared unconstitutional shall be:

- a) repealed;
- b) suspended until when the act/text declared unconstitutional has been accorded with the provisions of the Constitution;
- c) suspended until when the legislature has invalidated the decision rendered by the constitutional court.
- d) other instances.

Høyesterett vil ikke erklære loven ugyldig som sådan, men vil i sine premisser fastslå at bestemmelsen er grunnlovsstridig. Etter at Høyesteretts avgjørelse er avsagt, vil bestemmelsen ikke bli anvendt. Regjeringen vil ta nødvendige skritt for å få opphevet eller endret bestemmelsen slik at den ikke blir i strid med Grunnloven.

3. Once the constitutional court has passed a judgment of unconstitutionality, in what way is it binding for the referring court of law and for other courts?

Andre domstoler vil følge Høyesteretts avgjørelse i saker som gjelder samme bestemmelse. Selv om det ikke uttrykkelig fremgår i Tvisteloven, bygger systemet på en forutsetning om at de lavere instanser er forpliktet til å følge Høyesteretts syn på rettsspørsmål i senere saker. En grunnlovsstridig bestemmelse vil således ikke lenger bli anvendt.

4. Is it customary that the legislature fulfills, within specified deadlines, the constitutional obligation to eliminate any unconstitutional aspects as may have been found— as a result of *a posteriori* and/or *a priori* review?

Lovgiver vil alltid ta nødvendige skritt for å oppheve eller endre en bestemmelse som er funnet grunnlovsstridig. Verken Høyesterett eller Grunnloven oppstiller noen frist for å foreta nødvendige endringer av loven.

5. What happens if the legislature has failed to eliminate unconstitutional flaws within the deadline set by the Constitution and/or legislation? Give examples.

Som nevnt er det ingen eksakt frist for å endre en grunnlovsstridig bestemmelse. Dette er ikke problematisk ettersom bestemmelsen uansett ikke vil bli anvendt. Det er ikke alltid opplagt ut i fra Høyesteretts avgjørelse hvilke endringer som må foretas, så det kan ofte ta noe tid og en del overveielser for å komme frem til en ny formulering eller en ny politisk løsning.

6. Is legislature allowed to pass again, through another normative act, the same legislative solution which has been declared unconstitutional? Also state the arguments.

Grunnloven har ingen bestemmelse som direkte forbyr lovgiver å vedta samme bestemmelse igjen, men sedvanemessig vil samme bestemmelse ikke bli vedtatt på nytt.

7. Does the constitutional court have a possibility to commission other state agencies with the enforcement of its decisions and / or to stipulate the manner in which they are enforced in a specific case?

Høyesterett angir ikke i sin avgjørelse hvilke endringer som må gjøres for å bringe bestemmelsen i tråd med Grunnloven. Saker der det oppstår spørsmål om grunnlovsmessighet skiller seg ikke fra andre saker når det gjelder fullbyrdelse. Dommen er bindende mellom partene og vil bli fyllbyrdet som angitt i avgjørelsen. Hvis en av partene ikke oppfyller avgjørelsen, kan den andre parten søke bistand fra namsmyndighetene. I tillegg vil lavere domstoler og offentlige myndigheter rette seg etter Høyesteretts syn på rettsspørsmål slik dette fremkommer i dommens premisser. .